

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 33

nr.1

maart 2016

In dit nummer:

Kleermakers
uit Duiven
Willem Nijsen

In gesprek
met:
Jan Spaan

Verenigings-
nieuws

Museumparels

Toen en Nu

www.hkdgl.nl

Inhoudsopgave

In dit nummer:

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Colofon	3
Kleermakers uit Duiven: Willem Nijssen Een bijdrage van Marcel Pelgrom en Carla Nijssen.	4
Parels uit het Liemers Museum De Monstrans uit Loo	10
In gesprek met: Jan Spaan.	11
Verenigingsnieuws	16
Uitnodiging Jaarvergadering	18
Jaarprogramma	19
Toen en nu	20

Bij de voorpagina

In dit nummer de monstrans van Loo als parel uit het Liemers Museum.

Op de voorpagina de monstrans van Loo waarin de geconsacreerde hostie wordt uitgesteld op een altaar of tijdens een processie. Op de voet gedreven voorstellingen van de H. Nicolaas, Michael, Maria Magdalena, terzijde van het ostensorium Maria en Catharina (patrones van het Bisdom Utrecht). Daarboven Willibrordus en Bonifacius. Op de bekroning lijdenswerktuigen, daarboven in de kroon de H. Geest en een kruisje op de wereldbol.

Onderstaand twee foto's van de Processie in Loo (foto's Liemers Museum)

Voorwoord

Geachte leden, abonnees,

In deze Driepas vindt u de uitnodiging voor de jaarvergadering, deze is bestemd voor onze leden. Het bestuur heeft besloten om deze voortaan in de Driepas te publiceren en niet meer separaat in een enveloppe mee te sturen of te bezorgen.

Met de eerste uitgave van dit jaar duiken we met het artikel over kleermakers uit Duiven dieper in de familie Nijsen. Marcel Pelgrom en Carla Nijsen hebben hiervoor een bijdrage geleverd.

Daarnaast hebben we wederom een artikel over een Parel uit het Liemers Museum. Dit keer een parel uit 't Loo: de monstrans. Deze zal het hele jaar 2016 in het Liemers Museum in de schijnwerpers staan. Ik wil deze parel graag opdragen aan de heer Jonker uit 't Loo.

Verder vindt u uiteraard in deze Driepas de gebruikelijke zaken zoals ons verenigingsnieuws en het jaarprogramma waarvoor wij uw aandacht vragen.

Het is het bestuur nog niet gelukt een nieuwe redactie voor de Driepas te vinden. Wel hebben we Agnes van Beurden uit Duiven bereid gevonden om het vaste item "In gesprek met" op zich te nemen. In deze Driepas leest u het eerste interview van haar hand met de heer Jan Spaan. We wensen Agnes veel succes toe en hopen op een lange samenwerking.

Ook blij zijn we met het aanbod van de heer Hermsen uit Duiven. Hij heeft aangeboden om eerst voor een jaar het redigeerwerk op zich te nemen.

We wensen u uiteraard weer veel leesplezier in ons tijdschrift.

G. van Hunen

Voorzitter.

Colofon

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 3,00.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:
redactie@hkdgl.nl of
Remigiusplein 9
6921 BL Duiven

Redactie:
Vacant

Bestuur:
bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:
G.H. van Hunen (0316-52 73 66)

Secretaris:
secretariaat@hkdgl.nl
P. Bus

Penningmeester:
E. Scheeres
penningmeester@hkdgl.nl
IBAN: NL54RABO0315407484
BIC: RABONL2U

Public Relations:
G.H. van Hunen

Lid:
M. Hagenaar

Secretariaat:
secretariaat@hkdgl.nl of
Remigiusplein 9
6921 BL Duiven

Internet:
www.hkdgl.nl

Oplage: 300 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €14,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar.

Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten. Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

Kleermakers uit Duiven: Willem Nijsen

Onze overgrootouders Arnoldus Sebastianus Nijsen en Everdina Beekman hebben 10 kinderen gekregen. Hun vier zonen en zes dochters werden in Duiven geboren, gedoopt en opgevoed. Een van de zonen, Eduard, stichtte een kostschool en u hebt hem misschien leren kennen in een artikel in de Driepas uit het najaar 2013.

Ook de overige kinderen hebben hun sporen in de Gelderse geschiedenis nagelaten. Maar liefst drie zonen hebben het beroep gevolgd van hun vader Arnoldus: kleermaker. Bovendien verdienden twee dochters de kost met hun winkel in manufacturen. In deze aflevering belichten we het leven van de oudste zoon en kleermaker: Willem Nijsen.

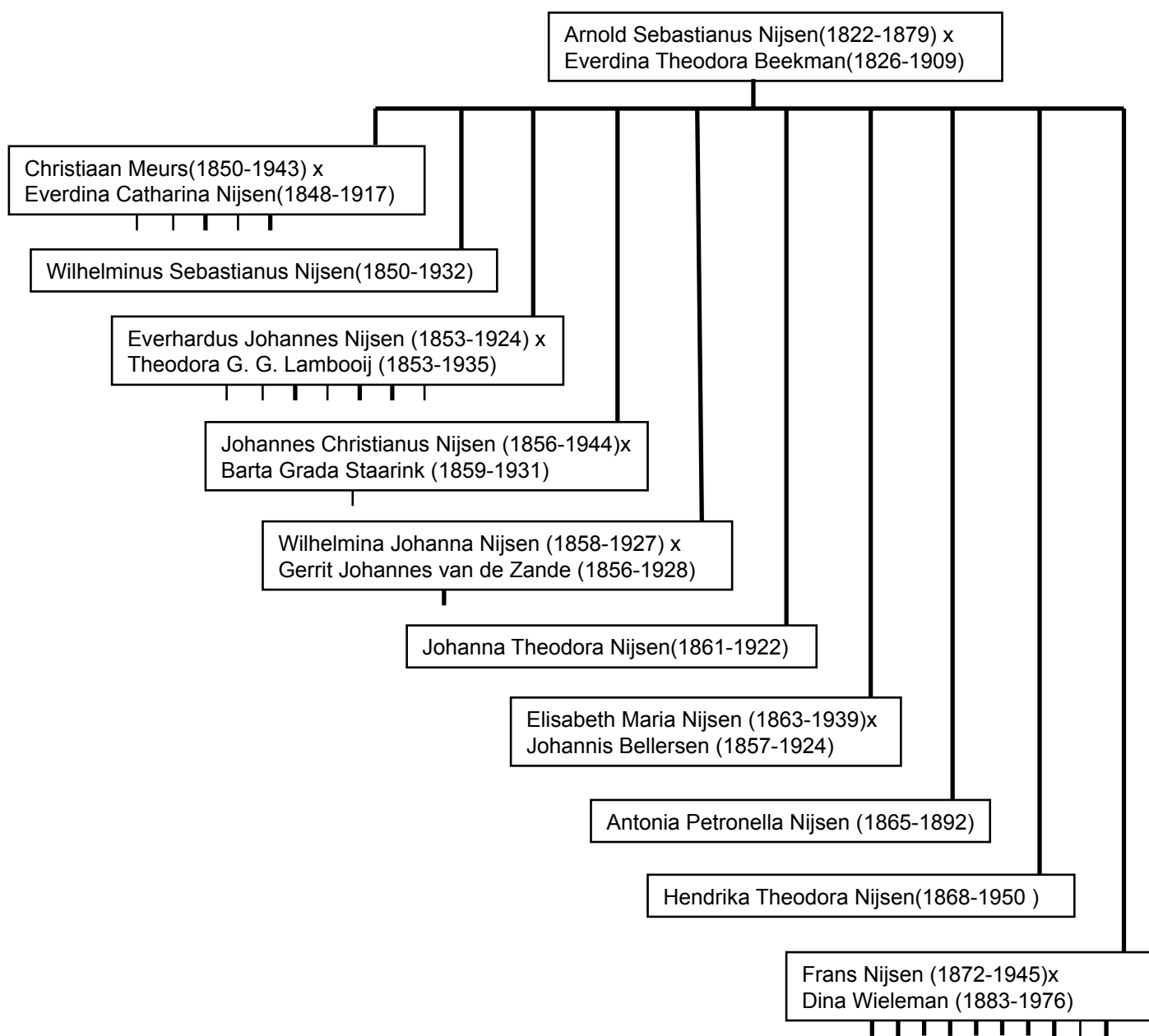
Willem Nijsen, de oudste kleermakerszoon en pater familias.

Ondanks dat onze oudoom Willem Nijsen geen eigen

gezin heeft gesticht, is hij een van de bepalende figuren in de familie Nijsen geweest. Wilhelmus Sebastianus Nijsen, geboren in Duiven op 25 oktober 1850 en overleden in Duiven op 26 april 1932, is het tweede kind en de eerste zoon van Arnoldus Sebastianus Nijsen en Everdina Beekman, zie de stamboom.

Die voornaamkeuze is interessant: waarom Wilhelmus Sebastianus? De eerste zoon wordt meestal vernoemd naar zijn vader of grootvader. Dat verklaart de tweede voornaam Sebastianus, want die kwam toen al ruim een eeuw voor in de Nijsen-takken. Om die band te benadrukken was grootvader Sebastianus Nijsen in 1850 uit Nijmegen gekomen als doopgetuige. Echter de vernoeming met Willem is lastiger te duiden. Er zijn dan geen Willem Nijsens

Het gezin van onze overgrootouders Arnoldus Sebastianus Nijsen en Everdina Theodora Beekman. De streepjes onder de vakken symboliseren kinderen. Dikke streepjes zijn kinderen met nakomelingen.

Willem en achterneefje Jan Meurs in 1922.

bekend en een relatie met de pas aangetreden koning Willem III lijkt voor een katholieke Liemerse familie weinig plausibel. Mogelijk is Willem vernoemd naar Willem Rademaker de grootvader van moeder Everdina Th. Beekman.

Jonge jaren

Willem Nijsen werd als dienstplichtige opgeroepen bij het 8e Regiment Infanterie en "den 12 Mei 1870 ingedeeld als loting van de ligting 1870 uit de gemeente Duiven". Zijn signalement is dan: lengte 1.678 m, ovaal aangezicht, hoog voorhoofd, blauwe ogen, kleine mond, spitse kin, bruin haar en wenkbrauwen. Het 8e regiment infanterie was gelegerd in Utrecht, Arnhem en Doesburg. Gezien het geheel ontbreken van aanmerkingen in zijn stamboek, heeft Willem zich heel rustig gehouden in militaire dienst. Na een jaar zat de eerste oefening erop en volgden er in 1873 en 1874 nog twee korte oefeningen. Willem ging in 1875 over naar de "slapende schutterij", het reserveleger.

Kort na Willem's terugkomst uit militaire dienst werd de tiende en jongste telg in het gezin geboren: Franciscus Wilhelmus, onze grootvader. Het was rond die tijd een vrolijk kippenhok in hun huis aan de Woerd, zie figuur 4. Gelukkig waren alle kinderen in leven gebleven, een uitzondering in die tijd. Maar tien monden voeden, moet toch een formidabele

taak geweest zijn voor kleermaker Arnold S. Nijsen en zijn vrouw Everdina Beekman, de dochter van de smid J.R. Beekman. Pas in 1873 verliet het eerste kind het huis: Eduard ging in Pannerden als onderwijzer werken en in 1877 en 1878 gingen Wilhelmina, Elisabeth en Catharina het huis uit "in betrekking" als dienstbode bij welgestelde families.

De zakenman

Willem wordt in alle akten als "kleermaker te Duiven" omschreven, met uitzondering van de inschrijving als schutter: daar is hij een schoenmaker. Dat zal wel door een slapende schutter zo opgeschreven zijn. Hij en zijn broers Jan en Frans hadden zonder twijfel het kleermakersvak van hun vader geleerd, want volgens het bevolkingsregister hebben Willem en Frans hun leven lang niet buiten Duiven gewerkt of gewoond.

De voortzetting van een bedrijf door de volgende generatie kwam in die tijd vaak voor. In de periode 1805-1893 kende Nederland het zogenoemde patentrecht. De gemeente gaf iemand het recht, ook een patent genoemd, om een beroep uit te oefenen en vroeg daarvoor elk jaar een afdracht, de patentbelasting. Vrijwel elke nijverheidsactiviteit viel onder de patentbelasting, behalve ambtenaren, advocaten en landbouwers. Het patentrecht bood enige bescherming tegen concurrentie echter het was niet eenvoudig uit het beroep van de familie naar een ander beroep over te stappen.

In de Liemers woonden rond 1880 rond de dertigduizend personen, waarvan ongeveer tweehonderd als kleermaker of handelaar in manufacturen (stoffen, bedgerei, ondergoed etc) geregistreerd stonden. Uit een bewaard gebleven rekeningenboek blijkt dat ze niet alleen een deel van de Duivense notabelen als klant hadden maar door de hele Liemers en daarbuiten leverden. Vaak ging het om herenkostuums en jongensklleding (zoals voor de eerste communie).

Jaarrekeningen of andere financiële gegevens zijn niet bewaard maar indirect kunnen we wel iets zeggen over de financiële positie.

De schoolgeldheffing geeft een indicatie van het inkomen van broer Frans Nijsen, waarmee Willem samen de kleermakerij dreef. Het schoolgeld was in die tijd gekoppeld aan het inkomen. In Duiven viel Frans Nijsen in klasse 4. Van de 60 Duivense schoolgeldplichtigen zaten 8 personen in een hogere klasse dan Frans Nijsen, bijvoorbeeld de lokale bierbrouwer Otten. Een ander voorbeeld: Frans' zoon Nol Nijsen ging in 1923 naar de MULO in Zevenaar. Frans werd daar aangeslagen voor een inkomen tussen 2100 en 2400 gulden per jaar. In Duiven is het inkomen van tweederde van de belastingplichtigen lager dan 550 gulden. De familie Nijsen was welgesteld, zeker voor Duivense omstandigheden.

De financiële staat van de familie kan ook afgeleid worden uit het hypotheekregister. Vader Arnold S. Nijsen kocht in 1851 het huis met tuin aan de Woerd belast met 1000 gulden hypotheek, een paar jaar later nam hij nog een hypotheek van 400 gulden. In 1868 stond de teller op 1800 gulden en op zijn sterfbed in 1879 was zijn uitstaande schuld 2600 gulden.

Willem, zijn broer Jan en later jongste broer Frans zetten het bedrijf voort, en hadden in 1898 deze schuld1 helemaal weggewerkt.

En vervolgens ging Willem door: in 1903 kocht hij 4500 m2 grond iets verderop in de Woerd in de richting van de Magerhorst voor 971 gulden, die hij verpachtte. In 1921 kocht hij het stuk ernaast, nog eens 2700 m2. En in 1915 een weide van 4 hectare aan de weg van Zevenaer naar Arnhem voor 8400 gulden. Toen Willem in 1932 overleed liet hij ongeveer 6 hectare land met een huis na, zonder schulden.

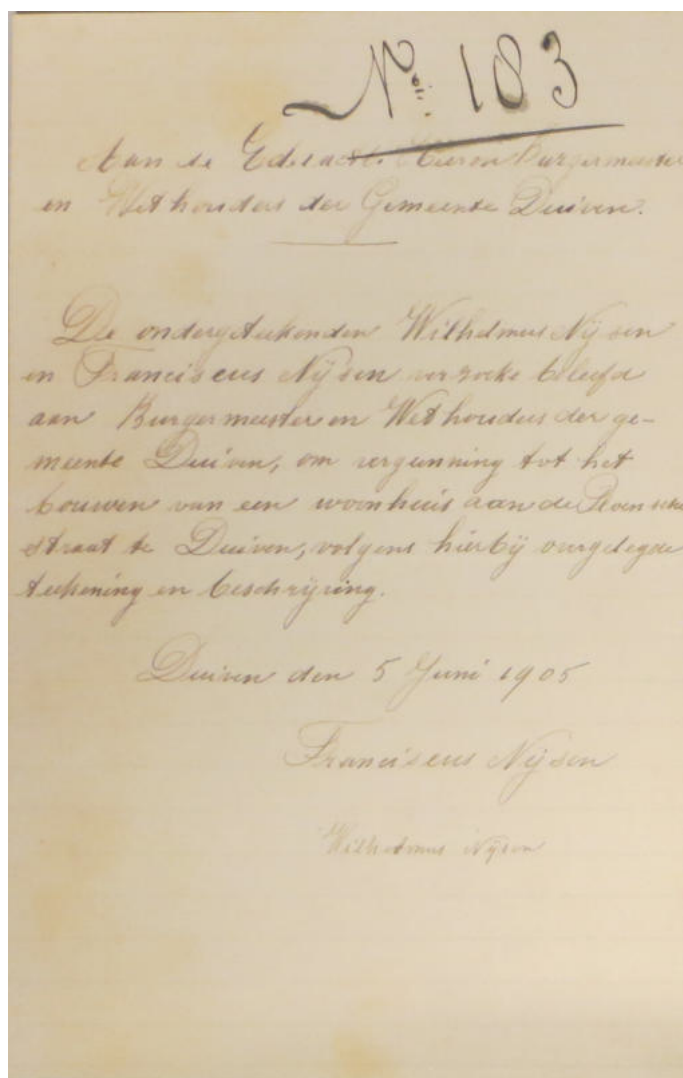
Na het overlijden van vader Arnold in 1879 woonden moeder Everdina Beekman, met haar kinderen Willem, Jan, Johanna, Petronella, Rieka en Frans nog thuis. In 1892 stierf Petronella op 27-jarige leeftijd en ging Rieka naar de winkel van haar zus Elisabeth in Doetinchem. In 1898 begon Jan een winkel in Velp. Vanaf dat moment trokken Willem en Frans veelal gemeenschappelijk op en verzorgde Johanna(Hanne) het huishouden. Willem was 22 jaar ouder dan Frans en een soort vaderfiguur voor de jongste Nijsen.

In 1905 had Frans trouwplannen. Willem en Frans opereerden weer samen bij de aanvraag voor de bouwvergunning, ofschoon Willem er niet ging wonen.

Wat later behandelde de gemeenteraad een verzoek van de gebroeders Nijsen om een duiker (pijp die twee sloten verbindt) in de door hen van de gemeente gepachte grond te bouwen. En zo zien we tot in maart 1931 nog advertenties onder de naam "Gebr. Nijsen, Kleermakerij". Frans was bijna zestig jaar oud voor hij zakelijk alleen opereerde.

Dat Willem zakelijk goed van wanten wist, wordt ook duidelijk bij de overlijdens van zuster Petronella(1892), moeder Beekman(1909) en zuster Johanna (1922). De goederen blijken al zodanig verdeeld te zijn dat geen successiebelasting betaald hoeft te worden.

Frans trouwde in 1907 met Hermina van Aalten. Na haar dood hertrouwde hij anderhalf jaar later met Berndina Wieleman. Toen zij naar het nieuwe huis verhuisden (het pand staat nog aan de Woerdstraat 13), bleven Willem en Johanna (Hanne) achter. Op een foto staan ze beiden voor het ouderlijk huis aan de Woerdstraat. In 1907 besloten ze elkaar het recht van de langstlevende te geven. Een chronische

Brief voor de bouwaanvraag van het huis van Frans Nijsen en Dina Wieleman uit 1905, Gemeentearchief Duiven.

nierontsteking van Johanna maakte dat Willem met Johanna's overlijden in 1922 hiervan gebruik zou maken.

Willem maakte in 1924 een nieuw testament op dat we wegens de privacy wetgeving niet kennen, maar gelukkig had Willem allang de gevolgen van successierechten op zijn erfenis overwogen en droeg op dezelfde dag waarop zijn testament opgesteld is, zijn onroerende bezittingen over aan Frans. Hij huurde van Frans het huis terug. Een echte zakenman rekent voorbij zijn dood.

De organist

Een orgel is het instrument dat bij uitstek geschikt is voor kerkelijke muziek. De Duivense Sint Remigiuskerk heeft altijd over uitstekende orgels kunnen beschikken dankzij gulle donaties van de gelovigen. In de 19e eeuw beschikte de kerk over een exemplaar gebouwd door de vermaarde Jacob Courtain. Die Duitse orgelbouwer heeft slechts vier orgels in Nederland geplaatst. In 1882 nam de koster en organist J. Rutjes ontslag na 56 jaar dienst. Hij kreeg